

การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตี *

ชาวพวน ลาวพวน หรือทางราชการเรียกว่า “ไทยพวน” มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบางและทางตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์ ซึ่งเรียกว่า ที่ราบสูงเชียงขวาง (Chiang Khwang หรือ Tran-ninh) อาณาเขต ๔๐๐ ตารางกิโลเมตร มีความสูงถึง ๑,๒๐๐ ฟุต ล้อมรอบด้วยภูเขา ในอดีตดินแดนแห่งนี้ได้ก่อตัวเป็นรัฐเล็ก ๆ รัฐหนึ่ง มีพลเมืองหนาแน่น มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ตามหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานว่า ชนกลุ่มที่อยู่แต่เดิมนั้นน่าจะเป็นพวกอินโดนีเซียน ต่อมาชนกลุ่มนั้นคงจะถูกขับไล่และถูกกลืนวัฒนธรรมโดยคนเผ่าไทพวกหนึ่ง คนเผ่าไทที่ขับไล่ชนกลุ่มนั้น คือเผ่าไทพวน (Phuans หรือ Phu-uns) พวนมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับลาวพวกอื่นๆ ผิดแต่ว่า พวนมีผิวขาวกว่าและหญิงพวนโดยมากก็สวย

ชาวพวนอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ด้วยเหตุผลทางสงคราม กล่าวคือ ก่อนการกบฏของเจ้าอนุวงศ์ ที่ราบสูงเชียงขวางหรือตัง-นิน ตกอยู่ในความปกครองของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ หลังจากเวียงจันทน์ได้พ่ายแพ้แก่ญวนแล้ว เจ้าอนุวงศ์ก็ได้ไปสวามิภักดิ์ต่อญวน ต่อมาเมื่อไทยจับเจ้าอนุวงศ์และปราบเมืองเวียงจันทน์ได้ ก็พยายามทำให้เมืองต่างๆ มาอยู่ในความปกครองของคนไทย แต่ทำได้สำเร็จชั่วคราวครั้งชั่วคราว เมืองเหล่านั้นมักไปอยู่ในความปกครองของญวน

อีก ปี พ.ศ. ๒๓๖๓ เจ้าน้อยผู้นำของพวนได้เข้ามาสวามิภักดิ์ต่อไทย ทำให้พวกญวนแค้นเคืองมาก จึงยกทัพไปตีเมืองพวนและเจ้าน้อยถูกฆ่า เมืองพวนจึงได้ถูกผนวกเข้ากับญวนอีก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๗๗ ไทยส่งกองทัพไปตีเมืองพวนมาได้ และได้พาผู้คนอพยพเข้าเมืองไทยด้วย

ชาวพวนอาศัยกระจายอยู่ทางแถบภาคกลางของประเทศไทย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่จังหวัดลพบุรีและอีกหลายจังหวัดคือ จังหวัดแพร่ พิจิตร สุโขทัย เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อุทัยธานี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี นครนายก หนองคาย เลย อุดรธานี และ ฉะเชิงเทรา

Family) กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern group) มีระบบเสียงดังนี้^๑ (กันทิมา วัฒนะ-ประเสริฐ และ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ : ๒๕๓๑)

ภาษาพวนเป็นภาษาตระกูลไต (Tai

หน่วยเสียงพยัญชนะ ๒๐ หน่วยเสียง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ลักษณะ ของเสียง	คุณ สมบัติ ของเสียง	ฐานกรณ์		ริมฝีปาก ทั้งคู่	ริมฝีปาก ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	คอหอย
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม ไม่ก้อง มีลม ก้อง	p ph b			t th d			k kh	?
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม						c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง			f	s				h
นาสิก	ก้อง	m			n	ɲ	ŋ		
ข้างลิ้น	ก้อง					l			
ครึ่งสระ	ก้อง	w					j		

พยัญชนะท้ายมี ๙ หน่วยเสียง คือ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/ ภาษาพวนไม่มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ

^๑ ระบบเสียงพยัญชนะและสระในบทความนี้ ใช้ตามที่ปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน” ซึ่งเป็นระบบเสียงภาษาพวน หมู่ที่ ๓ และ ๔ ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

หน่วยเสียงสระมีสระเดี่ยว ๑๘ หน่วย
เสียงและสระประสม ๓ หน่วยเสียง ดังแผน

ตำแหน่งของลิ้น ระดับลิ้น	ไม่ห่อริมฝีปาก		ห่อริมฝีปาก
	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i i:	ɪ ɪ:	u u:
กลางสูง	e e:	ə ə:	o o:
กลางต่ำ	ɛ ɛ:		ɔ ɔ:
ต่ำ		a a:	
สระประสม	ia	ɪa	ua

สำหรับเสียงวรรณยุกต์นั้นภาษาพวน
ในถิ่นต่างๆ จะมีระบบวรรณยุกต์และสัท-
ลักษณะของวรรณยุกต์ต่างกันมากกว่าระบบ
พยัญชนะหรือสระ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาระบบ
วรรณยุกต์ของภาษาพวนที่พูดในถิ่นต่างๆ

ทั้งในและนอกประเทศเท่าที่มีผู้ทำวิจัยไว้เพื่อ
ใช้เป็นข้อมูลแบ่งกลุ่มภาษาพวนโดยอาศัย
เสียงวรรณยุกต์ซึ่งทำให้ทราบถึงความสัม-
พันธ์ของภาษาพวนแต่ละกลุ่ม ดังตาราง
ทดสอบเสียงวรรณยุกต์ต่อไปนี้^๒

^๒ ผู้วิจัยได้ใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ William J. Gedney เป็นแนวเพื่อทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ใน
ภาษาพวนแต่ละถิ่น

๑. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (Brown 1965 : 83)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒	ว.๒	ว.๓	ว.๕	ว.๒	ว.๓
๓					
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๕	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น (low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (mid level tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ (low level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางตก (mid-high falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางระดับกักปลายเสียง (mid-high level glottalized tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางขึ้นตกกักปลายเสียง (mid-high rising-falling glottalized tone)

๒. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาพวนเขียงขวาง ประเทศลาว (Chamberlain 1971 : 30)

	A	B	C	DS	DL
๑					
๒	ว.๑	ว.๓	ว.๕	ว.๑	ว.๓
๓					
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๖	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น (low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (mid level tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ (low level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้นตก (low rising-falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ตก (falling tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น (high rising)

๓. แผนภูมิแสดงระบบวรรณยุกต์ภาษาพวน จังหวัดลพบุรี (ไม่ระบุอำเภอ) (Chamberlain 1971 : 31)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒	ว.๒	ว.๓	ว.๕	ว.๗	ว.๓
๓					
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๘	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๘ หน่วยเสียง ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำก่อนข้างกลางขึ้น (mid-low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำก่อนข้างกลางระดับ (mid-low level tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ (low level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางตก (mid-high falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางระดับกักปลายเสียง (mid-high level glottalized tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางขึ้นตกกักปลายเสียง (mid-high rising-falling glottalized tone)

ว.๗ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางสั้น (short-mid checked tone)

ว.๘ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อนข้างกลางสั้น (mid-high short checked tone)

๔. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของ ภาษาพวน จังหวัดสระบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี (Wilaiwan Khanittanan 1973 : 46)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒	ว.๒	ว.๓	ว.๕	ว.๖	ว.๓
๓					
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๕	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น (low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ (mid level tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ (low level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางตก (mid falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตกกักปลายเสียง (high falling glottalized tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงกักปลายเสียง (high glottalized tone)

๕. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของ
ภาษาพวน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี
จังหวัดนครนายก (ทัศนัย อารมณสุข
๒๕๒๑)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑		ว.๕		
๒		ว.๓		ว.๓	ว.๓
๓	ว.๒				
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๖	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้^๓

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
- ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลาง
ระดับ (mid level tone)
- ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ
(low level tone)
- ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก (high
falling tone)
- ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
กักปลายเสียง (high level glottlized tone)
- ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงก่อน
ข้างกลางระดับ (mid-high level tone)

๖. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษา
พวน ตำบลมาบปลาแก้ว อำเภอยายาง
จังหวัดเพชรบุรี (รัชนี้ เสนีย์ศรีสันต์
๒๕๒๔ : ๗๑)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒		ว.๓	ว.๕	ว.๑	ว.๓
๓	ว.๒				
๔		ว.๔		ว.๕	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๕ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
- ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้นตก
(low rising falling tone)
- ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระ
ดับ (mid level tone)
- ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)
- ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
(high level tone)

^๓ ทัศนัย อารมณสุข มิได้ใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในการวิเคราะห์ แต่เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ
และจัดกลุ่มภาษาลาวพวน ผู้เขียนจึงได้ตีความการบรรยายเกี่ยวกับเสียงวรรณยุกต์ของทัศนัยแล้วนำมาจัด
ลงตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ. เกดนี

๗. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษา
พวน ตำบลหนองปลาไหล อำเภอบ้านฉาง
จังหวัดเพชรบุรี (รชนี เสนีย์ศรีสันต์ ๒๕๒๔ :
ภาคผนวก ข.)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑		ว.๕		
๒		ว.๓		ว.๑	ว.๓
๓					
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๕	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำ
กลางตก (low mid falling tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระ
ดับ (mid level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
(high level tone)

๘. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของ
ภาษาพวน ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอบ้าน
หมื่นบุรี จังหวัดสิงห์บุรี (อุทัยวรรณ
ตันหยง ๒๕๒๖ : ๑๐)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑		ว.๕		
๒		ว.๓		ว.๖	ว.๓
๓	ว.๒				
๔		ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้

ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)

ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้น
(mid rising tone)

ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ
(low level tone)

ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)

ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
(high level tone)

ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)

๙. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของ
ภาษาพวน บ้านเนินยาว อำเภอบ้านหมี่
จังหวัดลพบุรี (อุทัยวรรณ ตันหยง ๒๕๒๖
: อ้างจาก รัชนี้ เสนีย์ศรีสันต์ ๒๕๒๖ : ๓๓)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑		ว.๔		
๒		ว.๓		ว.๕	ว.๓
๓	ว.๒				
๔		ว.๔	ว.๕	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๕ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้น
(mid rising tone)
ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ
(low level tone)
ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)
ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)

๑๐. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของ
ภาษาพวน บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย (กาญจนา ปัทมดิลก
ม.ป.ป.)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒					
๓		ว.๓	ว.๕	ว.๗	ว.๒
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๗ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางขึ้น
(mid rising tone)
ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ
(mid level tone)
ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ
(low level tone)
ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางตก
(mid falling tone)
ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
กักปลายเสียง (high level glottalized tone)
ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตกกัก
ปลายเสียง (high falling glottalized tone)
ว.๗ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)

๑๑. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษา
พวน บ้านหาดเลี้ยว ตำบลหาดเลี้ยว อำ
เภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย (Chalong
Eam-eium 1986 : 114)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑				
๒					
๓		ว.๓	ว.๕	ว.๑	ว.๓
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
- ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระ
ดับ (mid level tone)
- ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำตก
(low falling tone)
- ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)
- ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
ตกก็ปลายเสียง (high level falling glottalized
tone)
- ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)

๑๒. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษา
พวน ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี (กันทิมา วัฒนธรรมประเสริฐ
และสัจวัฒนา เลี่ยมประวัติ ๒๕๓๑ : ๑๙๐)

	A	B	C	DS	DL
๑	ว.๑		ว.๕		
๒					
๓		ว.๓		ว.๖	ว.๓
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
- ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระ
ดับ (mid level tone)
- ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ
(low level tone)
- ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้นตก
(high rising falling tone)
- ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก (high
falling tone)
- ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ
(high level tone)

๑๓. แผนภูมิแสดงเสียงวรรณยุกต์ภาษาพวน
บ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี (Pudpong Thongrat 1988 : 86)

	A	B	C	DS	DL
๑			ว.๕		
๒	ว.๑	ว.๓		ว.๑	ว.๓
๓					
๔	ว.๒	ว.๔	ว.๖	ว.๔	ว.๔

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ว.) มี ๖ หน่วยเสียง
ดังนี้

- ว.๑ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น
(low rising tone)
- ว.๒ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระ
ดับ (mid level tone)
- ว.๓ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำตก
(low falling tone)
- ว.๔ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก
(high falling tone)
- ว.๕ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น
(high rising tone)
- ว.๖ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้นตก
(low rising falling tone)

เมื่อพิจารณาระบบวรรณยุกต์ของภาษา
พวนทั้ง ๑๓ ถิ่น เท่าที่มีผู้ทำวิจัยไว้ จะ
เห็นว่าข้อมูลระบบเสียงวรรณยุกต์มีความแตก
ต่างกันบางประการ บทความนี้ผู้เขียนขอใช้
เกณฑ์ ๒ ประการ จัดกลุ่มภาษาพวน คือ

๑. จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์
๒. ลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียง
วรรณยุกต์

๑. จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษา
พวนแต่ละถิ่นมีจำนวนหน่วยเสียงแตกต่างกัน
กล่าวคือ มีตั้งแต่ ๕ หน่วยเสียง จนถึง
๘ หน่วยเสียง สามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

๑.๑ ภาษาพวนกลุ่ม ๕ หน่วยเสียง
วรรณยุกต์ ได้แก่ ภาษาพวน ถิ่นมาบปลาเค้า
จังหวัดเพชรบุรี และถิ่นบ้านเนินยาว จังหวัด
ลพบุรี

๑.๒ ภาษาพวนกลุ่ม ๖ หน่วยเสียง
วรรณยุกต์ ได้แก่ ภาษาพวน ถิ่นบ้านหมี่
จังหวัดลพบุรี ถิ่นเชียงขวาง ประเทศลาว ถิ่น
สระบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี ถิ่นหนองแสง จังหวัด
นครนายก ถิ่นบางน้ำเชี่ยว จังหวัดสิงห์บุรี ถิ่น
หาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย (ของ Chalong Eam-
eium) ถิ่นมะขามล้ม จังหวัดสุพรรณบุรี ถิ่นโพธิ์
ศรี จังหวัดสุพรรณบุรี และถิ่นหนองปลาไหล
จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓ ภาษาพวนกลุ่ม ๗ หน่วยเสียง
วรรณยุกต์ มีถิ่นเดียว ได้แก่ ภาษาพวน
ถิ่นหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย (ของกาญจนา
ปัทมดิลก)

๑.๔ ภาษาพวนกลุ่ม ๘ หน่วย
เสียงวรรณยุกต์ มีถิ่นเดียว ได้แก่ ภาษาพวน

ถิ่นลพบุรี (ของ James R. Chamberlain)

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษาพวนกลุ่ม ๗ และ ๘ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงที่ ๗ และ ๘ ได้ปรากฏในพยางค์ตาย ผู้วิจัยคือ กาญจนา ปัทมดิลก และ James R. Chamberlain ได้นับเป็นอีกหน่วยเสียงหนึ่งต่างหาก ในขณะที่ผู้วิจัยท่านอื่น ๆ ได้จัดเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดกับพยางค์ตาย (ช่อง DS, DL) เป็นเสียงวรรณยุกต์ร่วม (allotone) ที่เกิดกับพยางค์เป็น (ช่อง A,B,C)

๒. ลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาพวนทั้ง ๑๓ ถิ่น มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน ภาษาพวนถิ่นเชียงขวาง ประเทศลาวมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์แบบ ๒ ทาง ส่วนภาษาลาวพวนในประเทศไทยมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์แบบ ๓ ทาง แต่การแตกตัวในช่อง A และ C ไม่เหมือนกัน สามารถจำแนกการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ได้ดังนี้

๒.๑ การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์แบบ ๒ ทาง (Two way split) เป็นการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์โดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงไม่ก้องและเสียงก้อง (voiceless/voiced) ได้แก่ ภาษาพวนถิ่นเชียงขวาง ประเทศลาว

๒.๒ การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์แบบ ๓ ทาง (Three way split) ได้แก่ ภาษาพวนในประเทศไทยทั้ง ๑๒ ถิ่นที่มีผู้วิจัยไว้ ซึ่งมีรายละเอียดการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A และ C ไม่เหมือนกัน สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่มย่อย ดังนี้

๒.๒.๑ การแตกตัวแบบ A1-

๒๓๔ และ C ๑๒๓ - ๔ เป็นการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A โดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิม เสียงมีลมและไม่มีลม (aspirated/unaspirated) เสียงวรรณยุกต์ช่อง C แยกตัวโดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงไม่ก้องและเสียงก้อง (voiceless/voiced) ได้แก่ ภาษาพวน ถิ่นบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ภาษาพวน จังหวัดลพบุรี (ไม่ระบุอำเภอของ Chamberlain) ถิ่นจังหวัดสระบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี ถิ่นหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย (ของ กาญจนา ปัทมดิลก) ถิ่นหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย (ของ Chalong Eam-eium)

๒.๒.๒ การแตกตัวแบบ A1-234 และ C 1 - 234 เป็นการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A และ C โดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิม เสียงมีลมและไม่มีลม (aspirated/unaspirated) ได้แก่ ภาษาพวนถิ่นหนองแสง จังหวัดนครนายก ถิ่นบางน้ำเชี่ยว จังหวัดสิงห์บุรี ถิ่นบ้านเนินยาว จังหวัดลพบุรี ถิ่นมะขามล้ม จังหวัดสุพรรณบุรี และถิ่นหนองปลาไหล จังหวัดเพชรบุรี

๒.๒.๓ การแตกตัวแบบ A 123 - 4 และ C 1 - 234 เป็นการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A โดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิม เสียงไม่ก้องและเสียงก้อง (voiceless/voiced) เสียงวรรณยุกต์ในช่อง C แยกตัวโดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิม เสียงมีลมและไม่มีลม ได้แก่ ภาษาพวน ถิ่นบ้านโพธิ์ศรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๒.๔ การแตกตัวแบบ A 1 - 234 C 1234 เป็นการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A โดยได้รับอิทธิพลของพยัญชนะ

ต้นดั้งเดิมเสียงมีลมและไม่มีลม (aspirated/unaspirated) ส่วนช่อง C นั้น ไม่มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเป็นลักษณะที่แปลกและน่าสนใจ จากข้อมูลเพียงถิ่นเดียวคือ ภาษาพวน ถิ่นมาบปลาเค้า จังหวัดเพชรบุรี^๔

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ บางท่านเรียกภาษาพวนว่า ภาษาลาวพวน ไทยพวน หรือไทยพวน ซึ่งชื่อหลังนี้ใช้ตามทางราชการ เพราะถือว่าเป็นคนไทยอาศัยในประเทศไทย เมื่อวิเคราะห์ในแง่การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ตามหลักภาษาศาสตร์ จากข้อเสนอของ James R. Chamberlain (1975 : 53) ที่เสนอแนวคิดว่า เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B = ช่อง DL ไม่ใช้ภาษากลุ่มลาว (non-Lao) และเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B ≠ ช่อง DL เป็นภาษากลุ่มลาว (Lao) แล้วจะเห็นว่าภาษาลาวพวน ทั้ง ๑๒ ถิ่น ไม่ใช้ภาษากลุ่มลาว (B=DL) ยกเว้นภาษาพวน บ้านหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จากงานวิจัยของกาญจนา ปัทมดิลก ที่เสียงวรรณยุกต์ช่อง B ≠ ช่อง DL เพราะช่อง B ใช้ ว.๓, ว.๔ ในขณะที่ช่อง DL ใช้ ว.๒, ว.๔ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาพวนถิ่นนี้ได้รับอิทธิพลของภาษาถิ่นใกล้เคียง จึงมีการเปลี่ยนแปลง

ที่แตกต่างจากภาษาพวนโดยทั่วไป

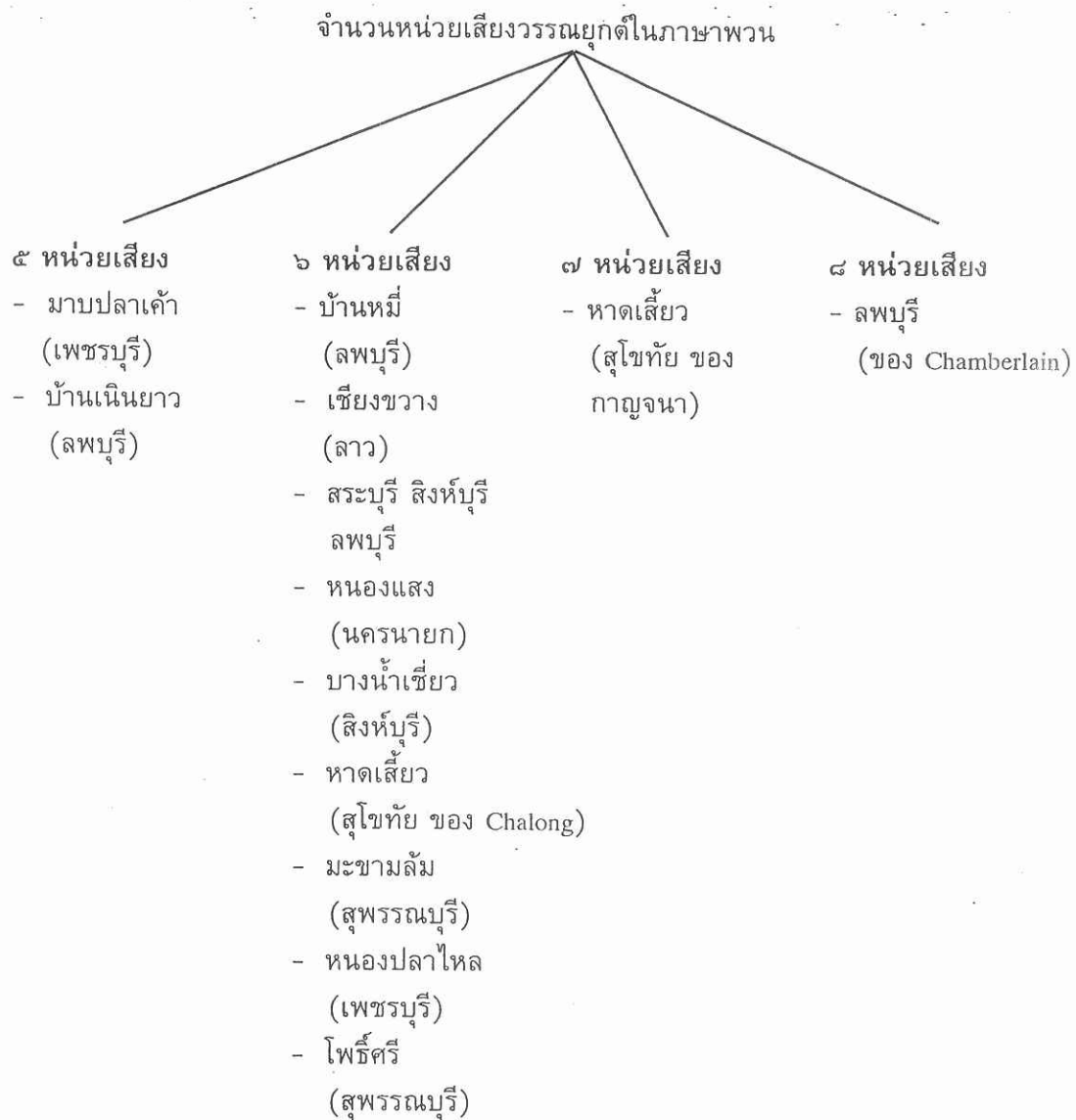
อนึ่ง ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสานส่วนใหญ่เน้นเสียงวรรณยุกต์ช่อง B จะไม่มีการแตกตัว คือใช้เสียงวรรณยุกต์เดียวกันตลอด ส่วนช่อง C I จะมีเสียงวรรณยุกต์เดียวกับช่อง DL 123 ปรากฏการณ์ ดังกล่าวทำให้เกิดลักษณะ “กะไดลาว” (ปานดา ๒๕๓๐ : ๑๕๙) สำหรับภาษาพวนทั้ง ๑๓ ถิ่นในบทความนี้ไม่ปรากฏลักษณะ “กะไดลาว” เลย ดังนั้นในแง่ระบบเสียงวรรณยุกต์ ภาษาพวนจึงมิใช่ภาษากลุ่มลาว อาจเรียกให้ถูกต้องว่า “ไทพวน”^๕

แม้ว่าการจัดกลุ่มภาษาโดยใช้เสียงวรรณยุกต์ทั้ง ๒ วิธี คือ พิจารณาจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้น ได้ผลการจัดกลุ่มไม่เหมือนกัน แต่ระบบเสียงวรรณยุกต์ย่อมจัดกลุ่มย่อยของภาษาได้ละเอียดและใกล้เคียงกว่าการใช้ระบบเสียงพยัญชนะหรือสระ เพราะสัทลักษณะของระบบเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกัน หรือสำเนียงเดียวกันควรอยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกัน อันจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษากลุ่มย่อยได้ดีอีกประการหนึ่งด้วย

^๔ เกณฑ์ ๒ ประการที่ใช้จัดกลุ่มภาษาพวนคือ พิจารณาจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์และลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผู้เขียนได้สรุปเป็นแผนภูมิไว้ท้ายบทความนี้

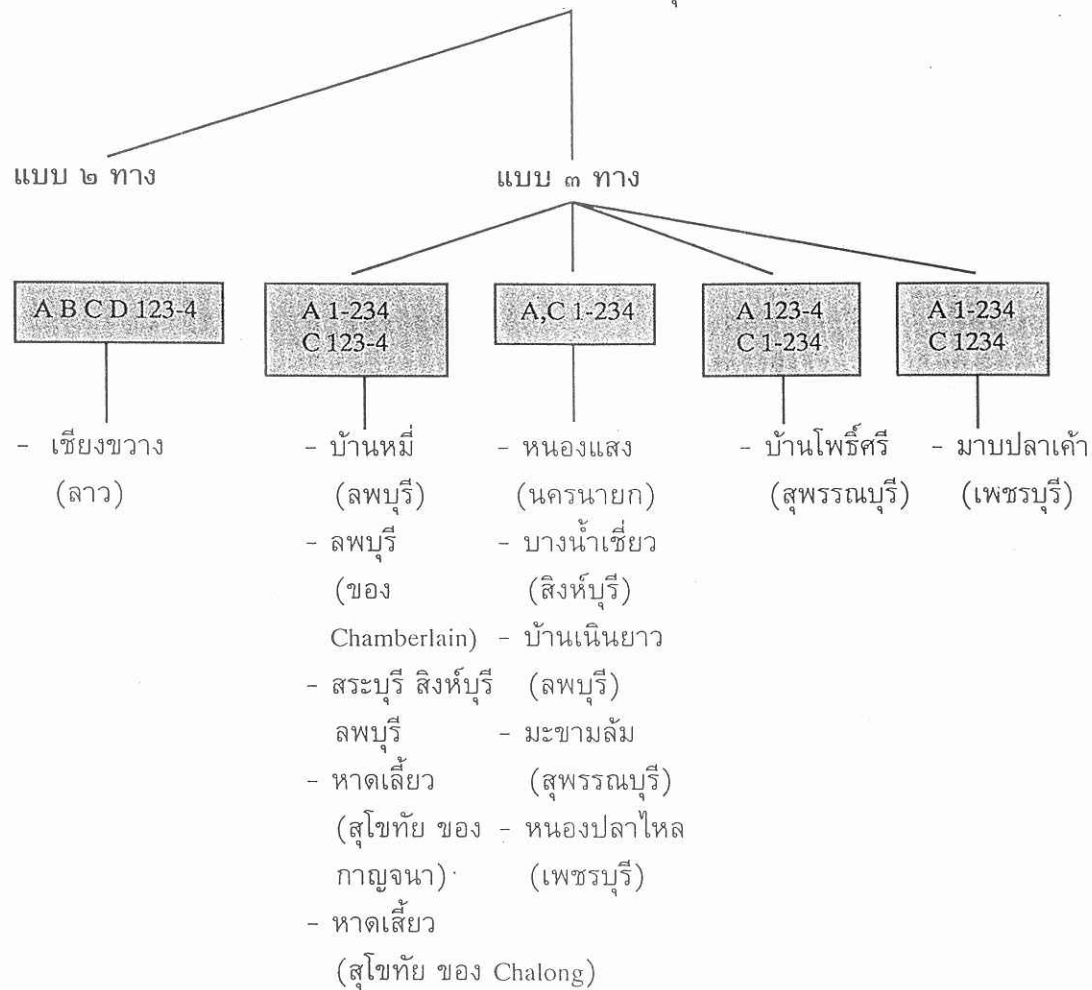
^๕ นักภาษาศาสตร์บางท่านให้ความเห็นว่า คำว่า “ไท” ใช้เรียกชนที่พูดภาษาตระกูลไต, ไท (Tai) ที่อาศัยนอกประเทศไทย หรืออพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางการเมือง ส่วนคำว่า “ไทย” (Thai) หมายถึงชื่อประเทศไทยและภาษาไทยทั้ง ๔ ถิ่น คือถิ่นเหนือ ถิ่นกลาง ถิ่นอีสาน และถิ่นใต้

แผนภูมิที่ ๑ : การจัดกลุ่มภาษาพวนตามจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

แผนภูมิที่ ๒ : การจัดกลุ่มภาษาพวนตามลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์

ลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวพวน

บรรณานุกรม

- กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๑.
- กาญจนา บัณฑิตเล็ก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ. รายงานการวิจัยเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. เสนอต่อมูลนิธิเจมส์ ทอมสัน. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.) (อัดสำเนา).
- ทศไนย อารมณโสด. "การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๑.
- ปานตา นาคพันธ์วงศ์. "ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดอุดรดิตถ์ : การศึกษาโดยใช้ศัพท์." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๐.
- รัชนี้ เสนีย์ศรีสันต์. "การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้าของผู้พูดภาษาที่มีอายุ ต่างกัน." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.
- สลัป เปี่ยมเพิ่มพูล. "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๙.
- อุทัยวรรณ ดันหยง. "วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๖.
- Brown, J. Marvin. **From Ancient Thai Modern Dialects.** Bangkok : Social Science Association Press of Thailand, 1965.
- Chalong Eam-eium. "A Phonological Description of Phuan at Tambon Hat Siaw Si Satchanalai District Sukhothai Province." M.A. Thesis Mahidol University, 1986.
- Chamberlain, James R. **A Workbook in Comparative and Historical Tai Linguistics.** Bangkok : produced in cooperation with the English Language Center of the University Development Commission. n.p., 1971.
- Gedney, William J. "A. Checklish for Determining Tones in Tai Dialects." **Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager**, Ed. by M. Estellie Smith. Mouton : The Hague, 1972.
- Pudpong Thongrat. "A Comparative Phonological Study in Phuan at Suphanburi and Sukhothai Province." M.A. Thesis, Mahidol University, 1988.
- Wilaiwan Khanittanan. "The Influence of Siamese on Five Lao Dialects." Ph.D. Dissertation, University of Michigan, 1973.